

О. Т. Чередниченко

Агресія

АГРЕСІЯ – 1) пряме або непряме застосування сили, здебільшого збройної, однією державою проти політичної незалежності або територіальної цілісності іншої держави (або співучасть у такому застосуванні); 2) напад, здійснений будь-якою державою першою; 3) акція з агресивним наміром. А. може бути економічною, психологічною, ідеологічною тощо.

Найнебезпечнішою формою А. є збройний напад. Дії держави, що зазнала нападу та відповідає на нього військовими діями у вигляді самооборони, зокрема наступальними, не є А. Такі дії законні й відповідають нормам міжнародного права. Актами прямої А. є вторгнення або напад збройних сил однієї держави на територію іншої, будь-яка військова окупація, навіть тимчасова, як результат такого вторгнення чи нападу. У випадку непрямой А. держава-агресор застосовує збройну силу приховано, шляхом використання озброєних банд, найманців, нерегулярних військових формувань. Співучастю в А. вважається надання державою своєї території для А. проти іншої держави.

Після 2-ї світової війни питання про визначення А. неодноразово обговорювалося на сесіях ГА ООН, а також у Комісії міжнародного права та у спеціальному комітеті, створеному з цією метою. 1972 року остаточно вироблено єдиний текст визначення А., який затверджено на 29-й сесії ГА ООН у грудні 1974 року. Статут ООН зобов'язує її членів розв'язувати свої суперечки лише мирними засобами, утримуватися в міжнародних відносинах від погроз силою чи застосування сили проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави чи в якийсь інший спосіб, несумісний із цілями ООН. Застосування державою сили допускається лише в крайніх випадках: або при здійсненні права на індивідуальну чи колективну самооборону у відповідь на збройний напад, але тільки до того моменту, доки Рада Безпеки не вживе заходів, необхідних для підтримання міжнародного миру та безпеки; або при здійсненні, за рішенням Ради Безпеки, заходів примусу, спрямованих на запобігання й усунення загрози миру та придушення акту А. У сучасному міжнародному праві існує принцип міжнародної правової відповідальності за А., за злочини проти людства. Відповідальність за А. передбачає передусім вжиття заходів примусу, спрямованих на припинення А. та відновлення миру, а також різноманітних засобів ліквідації наслідків А. й попередження можливостей її

відновлення. Міжнародне право передбачає політичну відповідальність за А. (держава-агресор зазнає тимчасових обмежень суверенітету) та матеріальну (агресор відшкодовує збитки за свої дії). Особи, винні в плануванні, підготовці, розв'язанні або здійсненні А., несуть кримінальну відповідальність. До економічної А. належать бойкот, ембарго, економічні диверсії тощо.

У психології А. – індивідуальна або колективна поведінка чи дія з метою завдати психічного ушкодження. Така А. є одним із механізмів психічного захисту, виникає як реакція суб'єкта на фрустрацію і супроводжується емоційним станом гніву, ворожості, ненависті. Агресивні дії можуть спрямовуватися як назовні, так і на себе (автоагресія). Медичний зміст А. – схильність деяких хворих до нападу на інших людей та нанесення їм тілесних ушкоджень. Об'єктом А. можуть бути й неживі предмети. Така А. найчастіше виникає внаслідок галюцинацій, у випадках маячні чи як імпульсивні вчинки. Спостерігається також у стані порушення свідомості. Існують і деякі інші види А.

Бібліографічний опис:

Агресія / О. Т. Чередниченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-42577>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).